

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY

číslo - 5

cena - 3 Kč

TRUTNOV

středa - 21. června 2000

ANKETA

(Tento příspěvek do naší ankety vznikl jako součást rozhovoru otištěného ve včerejším Deníku a je překladem ze slovenštiny.)

Pro koho hrát dětské divadlo?

odpovídá dnes **Vlado Sadílek**

Komu hrát dětské divadlo? Citlivým lidem, to především. Je to proto, že člověk, který není citlivý, má potřebu se vysmívat a škodí. Takoví lidé samozřejmě škodí nejen divadlu, nejen dětskému divadlu, ti škodí čemukoli a kdykoli. Jsou to totiž takoví lidé, které nezaujmete, nepotěšíte ani kdybyste byli optimisty toho největšího kalibru. Každý, kdo přijde do divadla nebo do školního sálu dobrovolně na dětské představení, někdy dokonce zaplatí vstupné, je pro mě dobrý člověk, protože přichází ocenit práci druhých. Přichází povzbudit ty, kteří se o něco snaží, kteří hledají svou cestu.

Na druhé straně bych asi nevzal peníze od sponzora, který se mě ptá, když za ním přijdu, proč že to s těmi dětmi vůbec dělám. Takový člověk, který na svět hledí jen přes peníze, přes výkon, přes materiální zisk, ten nemá šanci být dobrým divákem dětského divadla, není k tomu takřikajíc uzpůsoben.

Myslím, že není třeba nějak dělit diváka dětského divadla. Nevidím důvod říkat, že hraje pro tyhle, ale ne pro tamty. Každé dobré představení, a tady na této přehlídce se to ukazuje, nese svou vnitřní výpověď. Tato výpověď, má-li být opravdovou výpovědí, nemůže být bez adresáta, to by pak nebyla výpověď. Myslím si, že divákem dětského představení může být skutečně každý. Dětské divadlo, tedy divadlo hrané dětmi, totiž potřebuje diváka jako každé divadlo. Teprve tehdy, má-li dítě, které nám chce svým představením něco sdělit, diváka, může vypovídat a může se o dosahu svého sdělení zpětně dozvědět. K žádnému sdělení nemůže dojít,

hrajete-li do prázdné černé díry nebo jen tak pro sebe.

Ale na jedno nebezpečí bych v této souvislosti chtěl upozornit. Protože se rodíme jako lidi, protože nejsme roboti, může se snadno stát, že člověk se třeba už ve třinácti cítí dospělý, dokonce na to často i vypadá, ale vnitřně to ještě tak není. Pak se mu může stát, že neunesou váhu úspěchu. Sám se pak bude považovat za hvězdu, přestane se normálně chovat, přestane se bavit se svými kamarády. O tomhle dětské divadlo být nesmí. Ony děti ještě nemusí umět rozlišit, kdy je úspěch podložen skutečnou znalostí, dovedností - uměním něco dobře a s vnitřní silou udělat, vytvořit, a kdy je to jen výsledek náhodných, módních nebo hodně povrchních věcí. A tady zas do popředí vystupuje osobnost pedagoga, jeho pedagogického a uměleckého citu a etiky. Záleží, proč chceme, aby dítě vystupovalo, jestli nám jde o nějakou výpověď, anebo je to jen snaha předvést se, snaha vydělat si nějakou tu slávu.

NA NAVŠTĚVĚ U

Ladislavy Košíkové

Umění pohybu aneb cesta k pohybovému tvaru

Seminář C jsem v Kulturním klubu Nivy nenašla. Právě se přesouval z chladného sálu na stinný plácek pod lipami nedaleko od klubu. Čerstvě posekaná tráva se sušila kousíček odtud a voněla, lehký vánek šimral na tvářích a ptáci švitořili, bylo teplo.

Ladislava Košíková vzosnou chůzí došla doprostřed zhruba kruhového prostoru a začala zadávat instrukce: "Zkusme jenom vnímat výšku, hloubku a šířku tohoto prostoru. Projdeme se, ohmatáme si prostor, zkusíme ho cítit všemi smysly. Vysíláme energii do všech stran. Cítíme prostor nad sebou, chytíme výšku až do oblak, tam někde se vypínáme. Cítíme i zemi a bereme z ní sílu, můžeme i ze stromů a z listů."

Seminaristé se volnou chůzí pohybují po prostoru vymezeném lipami. Je dobře vidět, že abecedu správného držení těla už zvládli dobře. Zaplňují poměrně rovnoměrně prostor, zastavují se a znovu se rozcházejí, sklánějí se a vytahují do výše, každý podle svého. Chvilkami cítím, jak jim vzduch protéká mezi prsty.

"Zkusme každý podle sebe zesílit. Přitahuje nás výška, šířka, hloubka. Střídavě ty pocity zvětšujeme, zkuste to rychleji a více. Jsme ve větším prostoru. Nebojte se rozběhnout, nebojte se větší dynamiky. Dynamika pohybu je ve svalovém napětí, pracujte s tím vědomě. Mějme pořad na mysli ty tři pocity: výška, šířka, hloubka."

Pohyby se zrychlují, jsou kontrastnější, intenzivnější. Lektorka se pohybuje lehce mezi

seminaristy, zastavuje se, pomáhá navodit potřebný pocit přesnými slovy. Je to skoro jako tanec.

"Ten pocit nekončí zápěstím, pokračuje dál. Pojďte to rychle střídát, pohyb staccato, častější trhané pohyby, výbuchy energie."

Škoda, že tu teď není fotograf. Lidská těla v pohybu v zeleni. Pastva pro oči.

"Zklidníme se, zůstaneme v pozici, kde je nám dobře. Zavřeme oči, posloucháme, vnímáme celým tělem. Dobrý. Měli jste nějaké zážitky?" "Stromy mi pomohly zesílit zážitek výšky, jako by mě vytahovaly nahoru." "Jak jsem unavená, hrozně silně jsem cítila zemi, přitahovala mě k sobě."

"Zvládli jsme prostor. Zkusme si teď získat vztah k nějakému předmětu vzdálenému a pokusme se ho vyjádřit pohybem. Vyjdeme z toho, co už umíme. Hledejme, chodme, dlouho se na ten předmět dívejme, zkusme hledat víc věcí, rychlé zážitky, inspirace."

*málem lítají
otisky těl
zůstávají
chvilí viset
v prostoru*

"Zkusme ty zážitky rychleji střídát, nepřemýšlet o tom, rychle, okamžité pocity."

Kolem jde bělovlasý pán v bílé košili. Zastavuje se. Dívá se. Kousek popojde, znovu se zastaví a dívá se. Usmívá se okouzleně a dlouho se dívá. Pak pomalu, velmi pomalu, jde dál po asfaltové cestě a ohlíží se. Po obou stranách kolem něj se vznášejí postavy, vlasy vlní, těla opouštějí kruhový prostor lipového chrámu a zvětšují ovládané teritorium. Ráda bych se zvedla a přidala, ale síla mi chybí, nohy mám pevně zakotvené v zemi a záda mi drží kmen stromu. Vtahuje mě do země. Ladka chvíli sedí v chrámu sama a usmívá se... Nedějí se tu kouzla?

"Pojďme zase zpátky do naší zelené katedrály. Bylo úžasné vás pozorovat a domýšlet si vaše pocity. Chcete k tomu něco říct?" Bylo k tomu mnoho co říct. "Dobře. Teď s tím zkusíme pracovat ve skupině. Jeden začne pohyb a bude si brát inspiraci z okolí. Ostatní navážou, napojí se na něj. Pojďme. Vzájemně se propojíme rukama, vyšleme si energii. Tak. Začněme. Ten, kdo začne další pohyb, řekne: změna."

Chvilí hejno bělásků. Různé pohyby a různá rychlost. Něžnost a zvláštní síla jednotné skupiny.

"Tak. Výborně. Udělejte 4 skupiny. V každé skupině si vytvořte dvojice. Nejdřív ale bude pracovat každý chvíli sám. Každý si najde 3 věci, které vyjádří, ztvární jednoduchým pohybem. Záleží na každém, jak to pojme. Ty pohyby si zapamatujte. Máte? Vraťte se do dvojic. Pohyby si ukažte a popovídejte si o tom. Teď vyberte každý

jeden pohyb a naučte ho toho druhého. Teď zkuste dialog, každá dvojice má svou zásobárnu pohybů, reagujte na sebe, bude se to proměňovat. Jeden pohyb bude vycházet z druhého."

Prostorové básně, pohyby. Veliká soustředěnost.

"Chcete k tomu něco říct? Výborně. Teď poslední úkol. Pojďte do těch čtyř skupin. Každý zas vezme jeden svůj pohyb a naučí ho ostatní. Určete si pořadí a poskládejte je za sebe. Dejte si záležet, aby navazovaly. Každý z vás je choreograf a interpret. Dejte si záležet. Jeden pohyb bude přecházet v druhý. Řekněte si k tomu i kontext, co ty pohyby znamenají."

*"Pojďme se podělit o to, co vzniklo."
Náhdera. Nečekané souvislosti. Když předvádí druhá skupina svou kompozici, doprovází ji zvukem. najednou se otevře okno blízkého domu: „Co tu tak řvete! To nemůžete jít jinak? To mi musíte řívat pod okna?" Naštěstí paní nevyběhla a další skupina pracovala na jiném místě. I přes toto narušení to byla až sváteční chvíle. Slavnost.*

"Tak co k tomu máte? Potřebuje divák znát ty původní předměty? Byl to váš první choreografický pokus. Můžete být spokojeni. hezký den. Zítřka budeme pokračovat a přidáme víc invence."

Ani se mi nechce pryč. Palouk má po tom všem nějak zvláštní kouzlo. Je obydlen.

Aby byla návštěva v semináři C objektivnější, položila jsem ještě několik otázek lektorce i seminaristům. Nejdříve tedy ty "lektorské":

Ladko, jak byste formulovala cíl semináře?

„Chtěla bych dát seminaristům možnost hledat. Tělo je nástroj, který je třeba naladit a rozehrát. Poznat je. Když známe všechny složky pohybu, můžeme budovat výraz a hledat ho. Vnímat sebe sama a okolí. Hledat námět v sobě, v druhých a ve světě kolem nás.“

Jak se vám pracuje s touto skupinou?

„Dobře. Jsou vstřícní. Povedlo se, že jiskra ze mě přeskočila na ně a zase zpět. To je dobře.“

Ze seminaristů jsem oslovila Katku a Jindřišku :

Co se vám na pohybovém semináři líbí?

„Že činnosti na sebe navazují a graduji. Každý den končí miniprojektem. Včerejší byl o stromu.“

„Dílna je dobře metodicky promyšlená. Učím se vnímat sama sebe a druhé. Vychází to ze zážitků a je to přirozené. Učím se přirozeně pohybovat a netančit labutí jezero. Baví mě to.“

zapsat nezapsatelné se pokusila Iva

ŘIKALO SE NA...

setkání lektorského sboru s vedoucími souborů

Představení **Středa nám chutná** ZUŠ Svitavy se setkala v lektorském sboru s příznivým přijetím. Oceňována byla přesná, „akční“ scénografie, která svou barevnou škálou posilovala atmosféru představení stejně jako to činilo přesné vymezení hracího prostoru a použitá hudba. Také herectví obou dospělých ženských postav podtrhovalo vybudovanou atmosféru láskyplného soužití dětí ve Slunečnici. Otázky se ale objevily kolem herectví mužského hrdiny. Ředitel Bláha je sice zajímavým typem, ani jeho charakter není jen černobílý, ale svým nedůsledným herectvím nevytvářel potřebné napětí příběhu. Hodně se diskutovalo o využití dramatických her a cvičení v expozici. Tato cvičení mají svou sílu,

když se hrají ve třídě, ale jiný je zážitek, když se tytéž věci ukazují nezúčastněným divákům. Také kolem tématického plánu inscenace se mluvilo o tom, že nebylo zcela jasné, co je ústřední ideou sdělení předkládaného v představení. Je to možná proto, že v celém představení nebylo žádné téma postaveno do konfliktu, který by je zpřesnil a divákům zpřítomnil. Po celou dobu nás dění na jevišti zahrnuje všeobjímající láskou.

Velmi vstřícně reagoval lektorský sbor také na **Velice americkou pohádku** deččinského DdDd. Vstupní otázkou byla věková přiměřenost textu, který sám je neotřelý a svižný. Padly připomínky o potřebě většího nadhledu, jak se to děje v některých případech u skřetova vodiče. Oceněna byla hudební stránka, písničky, které většinou nejen podbarvovaly, ale pomáhaly představení rytmizovat, ale ne vždy (sólo, které zpívala Alice). Velmi příznivě byla hodnocena animace loutky skřeta. Škoda jen, že nebylo dopracováno v rozhodujících detailech jeho uchycení k Alici. Působí málo důvěryhodně, když si jej sama připíná. Poněkud problémově působí také neústrojně ožívované klubíčko v úvodu inscenace.

Výhradně pochvalné ohlasy si za své představení **Princezna na hrášku** vysloužil první oddíl Hrudla (Zliv). Velmi pozitivní hodnocení se týkalo velmi dobře vybudovaných charakterů, situací i vystavených gagů, které dokázaly protagonistky s jistotou a divčí grácií naplnit svým skutečným jednáním. Mluvilo se také o vnímaném partnerství mladších a starších členek souboru. Celé představení se opíralo o chytrý text, který je napsán jazykem vyhovujícím protagonistkám, jazykem, který ctí autora (H.CH. Andersena) a přitom s sebou nese jemný humor. Celé představení je přesné ve svém rytmu a kvalitní mluvní technice.

Komplikovanější byla diskuse o představení **Třesky - plesky** (LDO ZUŠ Krnov). Ačkoli šlo o představení jednoduché v prostředcích (kostýmy, řazení textů), nebylo jednoduché se orientovat ve výstavbě představení, nebylo jasné kdo, proč a kam přichází. Learovy limeriky byly sestaveny podle nečitelného klíče. Každý z nich však dostal zbytečně svou ilustraci. Tak se stalo, že Learova hravost byla přebita někdy až třikrát podtrhnutou informací. Představení nechalo diváka chladného, šlo mimo něj.

Temperky ze ZUŠ Třinec sice pracovaly se zajímavým textem, **Devět balónků** (O. Hejrná), ale v diskusi bylo poznamenáno, že ideály a hlavně jejich symboly (v tomto případě balónky) jsou s obdobím vzniku textu, 60. léty, příliš svázány, takže dnes už nepřipadají důvěryhodné. V představení je použita velmi široká škála výrazových prostředků (vyprávění, obrazy, strážka, pohybová stylizace, vstupování do role - až téměř k realistické psychologické kresbě postav), bohužel chybí jasný čitelný klíč, který by takto pestré, a poněkud nesourodé prostředky zdůvodnil, jak to udělala v diskusi vedoucí.

Poslouchal a zapsal Roman.

EM

Nevím, kolik diskutérů se sešlo v úterý na diskusi u Evy Machkové, byla jsem v dětském diskusním klubu. Pohotově však zaskočila Jindřiška a vše zapsala. Jindřiško, díky.

Středa nám chutná

Titul je zavedený, představení bylo příliš dlouhé. Spíš si zahráli dospělí.

Někteří měli pocit, že děti byly manipulovány, jiní ne.

Nebyl patrný příběh, spíš hodina dramatické výchovy, úvod byl dlouhý, sledovali jsme sled cvičení na dramatu. (E. Machková podotkla, že o hodinu dramatu nešlo, protože použité hry měly dějovou funkci)

Nebylo poznat, že děti jsou z odchodu Pralinky nešťastné. Zlomem měl být příchod nového ředitele, ale nebyl. Děti se smály, nebyly zoufalé. Nový ředitel tam nevnese dost dusna. Zbytečný byl jeho vstup do hlediště.

Dlouho se to nevyvíjelo, nebylo patrné o kom a o čem se hraje – o holčičce, o ředitelce.

Důležitým momentem bylo Cilčino jablko – nedalo se poznat, že jablko jí roste, když je šťastná. Bylo to řečeno v závěru.

Písničky hodně táhli dospěláci, někdy fungovaly,

ale spíše ne, zpomalovaly děj.

Všichni by mohli lépe mluvit, i dospělí.

Mělo by být jablko spíše konkrétní, jak jsme viděli, nebo imaginární?

Bylo strouhání jablek jevištní metaforou?

Proč měly děti batikovaná trička?

Princezna na hrášku

Technické problémy s osvětlením byly nezaviněné. Celkový dojem: bylo to pěkné. Ale proč? Nápady byly originální – třeba čtyři sestry a jejich "blbinky". Kolik ale bylo dívkám - byly na dvádání, anebo to byly malé děti?

(doplňuje E.M. – Byla to hra dětí na dvavky, divadelní i dětské. Obě složky byly dobře propojeny) Dostalo se nám sdělení o dětech, jaké jsou, jak jednájí.

Královna dává laskavé příkazy a nabízí tak jiný pohled na rodiče.

Líbila se jednoduchost kostýmů. S karimatkami nastal problém, byly "odjinud", ale zase byly dobře vidět vrstvy.

Hudba byla dobrá, decentní, čistá, jednoduchá a nerušila děti.

Děti hrály s chutí a se smyslem pro humor.

Velice americká pohádka

Líbila se. Začátek připomínal chaotický "dvoreček" a byl hluchý. Rušila osvětlená paní na jevišti. Předloha se nelíbila, jevištní zpracování ano. Chyběla nadsázka.

(doplňuje E.M. - Bylo to sice didaktické, ale didaktika nebyla tak silná. Rekvizity z lidí jsou nejednoznačné.)

Koho volá Alice na pomoc? Předměty, les nebo lidé? Skřet a jeho herec se líbili, bylo to dobře vyřešené. Písničky byly pěkné.

Shrnula E. Machková: Sahat po takovém textu je problematické.

Třesky plesky

Proč pláštěnky? Působily jako dodané zvězňku. (doplňuje E.M. – Mělo to být celé v dešti, proto pláštěnky)

Třesky plesky byla zástupná řeč nebo déšť?

Mnoho pohybu, ztrácel se smysl slov.

Chyběl tah, gradace, ztratil se vtip. Příliš pauz a hluchých míst.

Bylo nesrozumitelné, proč se pláštěnky staly jinými předměty a jaký nesly význam.

V některých znacích jsme se neorientovali a nepochopili jsme celkovou koncepci.

Devět balónků

Už dříve bylo zpracováno, téma je poplatné 60.letům, dnes se pubertální devátáci baví jinak. Dnes je představa pubescenta toužícího po balónku směšná.

(doplňuje E.M. – v 60.letech byl balónek symbolem touhy po poetičnosti, duchovnosti. Dnes je to nepřenosné.)

Svět holčičky byl lyrický.

V použitých znacích byl chaos. Nevíme co (a kdy) děti představují – předměty, spolužáky, dav, kadeřnictví?

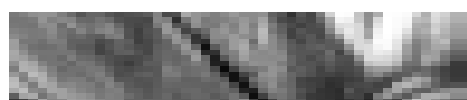
Strážka byla dobrá, uváděla myšlenky holčičky.

Kromě hlavní postavy byly děti nepřesvědčivé.

Konec byl nepřesvědčivý, uvedl diváky ve zmatek.

Vladimíra Zajíc

Horké úterní odpoledne, pátý den přehlídky, nepřilíhly vydařená dramaturgie odpoledního programu – asi únava. Na diskusním klubu bylo tentokrát málo účastníků. Nedá se však říci, že by byla diskuse chudší. Zdálo se dokonce, že menší počet diskutujících práci v klubu prospěl – názory se tak často neopakovaly, diskutující se zdáli soustředěnější. Navíc se dnes mluvilo o představeních, na které se názory diskutujících lišily pouze v detailech - o těch se pak mohlo hovořit hlouběji. Dokonce se zdá, že první reflexe, otevírající debatu k jednotlivým představením, byly vždy ty nejcharakterističtější.

"Já jsem měla pocit, že dospělí exhibovali a přišlo mi to trapné." **Středa nám chutná** (DŠ Svitavy). Proč to tak bylo? Děti se staly pouze nahrávači dospělých herců. Mohlo to být samozřejmě voleno záměrně, aby byly zapojeny děti, jimž není herectví vlastní. "Bordel v bytě, zdravé dítě." – takto komentoval Vladimír Zajíc výchovné působení dospělých na dětský kolektiv Slunečnice. Šlo o jakousi oslavu dramatické výchovy? Asi ne, poměrně přesně se drželi předlohy a využili ji pro svou výpověď. Téma představení je oslabeno bezkonfliktností prostředí - bezproblémové přijetí nového dítěte do kolektivu DD je nepravděpodobné, divák by měl mít v rozhodujícím okamžiku nejistotu, jak to dopadne,

a to se ztratilo. Nebylo jasné sděleno, co nová dívka do prostředí DD přináší (problém nečistých výrazových prostředků např. imaginace x štrůdl). Sdělení nepřicházelo přes divadlo, bylo to až příliš lyrické. Navíc mělo představení velmi volný temporytmus, i tady se potvrdilo, že režisér na jevišti ztrácí přehled. Problematická se jeví i možná interpretace prostředí dětského domova jako ideálního místa pro děti.

„Tak dneska to byl divadelní zážitek.“

Princezna na hrášku (Hudradlo Zlív). Samozřejmě se srovnávalo, i když pro někoho je srovnávání představení, u kterých cítí jiný záměr, nepřipadné. Inscenace byla důkazem, že autor umí udělat divadelní tvar – díky, Mirku, můžeme klidněji spát – přesné, vypointované scény, smysluplná úprava Andersenovy předlohy, práce s jazykem, vtipy přesně fungují. Došlo ke šťastnému setkání tématu s výrazovými prostředky a skvělými hereckými výkony. Na závěr zůstala otázka – není nutné v určité fázi vývoje souboru práci rozvolnit, nechat děti jít více svou vlastní cestou, jít jinudy, i když třeba chvíli do slepé uličky?

„Motala jsem se. Proč to začínalo. Byla jednou jedna vařečka“, když to o vařečce nebylo?!“
Velice americká pohádka (ZUŠ Děčín). Byly zvoleny různé prostředky komunikace s divákem, ale nepodařilo se je dotáhnout (pohybové, i když spíše popisné divadlo, předměty jako postavy, práce s loutkou...), občas se divák ztratil, některé rekvizity nefungovaly přesně – vařečka, jiné nebyly využity – lodní kufr. Technické problémy s připevňováním skřeta rušily sdělení. Zdálo se, jako by se každou chvíli hrálo trochu o něčem jiném (kousání nehtů, lenost...). Cestou by snad byl ironický nadhled, tak jak se to dalo ve scénách se skřetem – práce s loutkou byla navíc skvělá! Vadily naopak “kostýmy” – hrát americkou pohádku v tričkách s americkými nápisy? Proč? A proč skřet zmizel tak tiše? Z této situace se

dalo vytěžit mnohem víc.

“Protichemické představení.” **Třesky – plisky** (ZUŠ Kmov). Proč pláštěnky?!? Nepodařilo se najít důvod. Vypadalo to, jako by jen dívky potřebovaly něco do ruky. Sundejme jim pláštěnky a nezbude nic! Co bylo tématem, o čem hrály? O nonsensu? Ne. O jinakosti? Chvilí. O vztazích? Bez vztahů. Při práci na představení jaksi zapomněly, že si vybraly nonsens. Zdálo se, že někdy se dalo básně trochu ilustrovat. „Mě nezaujaly pláštěnky, ale pohyb v prostoru. Bohužel negradoval.“ „Dívky nepůsobily manipulovaně, snad je to při přípravě i bavilo, ale představení jim postupně úplně bralo energii.“ A to je chyba. Divadlo by mělo na herce působit právě opačně.

“Text ze šedesátých let mi přijde vyčpělý.”
Devět balonků (Temperka Třinec) Z výrazu dětských herců se vůbec nedalo přecíst, co si myslí, zda je téma oslovilo, dokonce ani po představení to nebylo zřetelné. Bylo to vůbec jejich téma? Přitom byla nabídnuta skvělá možnost: čistý vztah oproti stádnosti davu. Zobrazovaný vztah však působil uměle a zmechanizovanost se stala jen výrazovým prostředkem, nikoli tématem. Je to škoda, dobrý nápad – pohybem utvářené prostředí děje – zůstal nedopracován. Divák se pak musí ptát – proč prkno zavrzalo a skříň zamrkala? *bla*

Emy Zámečnickové

Rozmanitá cesta k recitačnímu vystoupení

„Já jsem vyšla přímo ze své praxe, protože jsem hledala text pro sedmnáctiletou dívku, která se nemohla stále rozhodnout. Nakonec si vybrala Broučky, začaly jsme upravovat text. Nakonec jsme vyšly z nahrávky, kde už je text upravený a ...“

“A na tohleto bacha!”

Ema nevydrží a zasahuje, tak jako ještě mnohokrát – energicky, jasně, vstává za stolem a možná i bouchne do stolu. Hrníčky na kávu zazvoní.

Jsmo v učebně angličtiny ZŠ, ale kolem stolů sedí dospělí. Před sebou spousty textů, se kterými si možná vědí, možná nevědí rady. Stejně jako jejich svěřenci na základních a základních uměleckých školách, když hledají klíč k textu, který mají recitovat. **“Takto jsem to plánovala - včera jsme byli v knihovně – od hledání textu pro konkrétního člověka, přes „hledání v textu“, práci s textem, a možná zkusíme i nějaké minipředstaveníčko. Je to přesně tak, jak pracuji já, Eva Zámečnicková, s dětmi.”**

Jednu ze čtyř dílen letošní Dětské scény, nazvanou **“Rozmanitá cesta k recitačnímu vystoupení”**, vede **Eva Zámečnicková**, učitelka ZUŠ Na Střezině v Hradci Králové.

Proč jste si vybrala právě tento seminář? Překvapilo vás něco? Jedna ze seminaristek odpovídá: **“Příští rok mě čeká vedení přípravky na ZUŠce. Nečekala jsem, že si vše budeme zkoušet přímo na sobě. Vidím to však jako obrovský přínos. Vždyť je to vlastně jasné, ono to jinak fungovat nemůže.”**

V první části semináře se pracovalo s konkrétními texty pro konkrétní děti – každý uvedl text, který

vybral, charakterizoval toho, komu ho vybral, a poté text přečetl. Ostatní se pak mohli vyjádřit, zda jim výběr přijde zdařilý, vhodný. Podobně se pracuje i později, když seminaristé mluví o textech, které vybrali pro sebe. Jaké záležitosti může text skrývat? Na co dávat pozor? Na co nezapomenout? Ema se ptá. Ema radí. Ema vysvětluje. Sedí, stojí, živě gestikuluje, napomíná ty, které ruší, zastavuje, pokud se odbíhá od tématu...

“V dobré poezii je již poezie obsažena, nemusíte jí tam rvát. Pokud tam není, tak ji tam nikdy nenarvete.”

...pozor na patos, sentimentalitu — vždy musíte mít na zřeteli publikum — argument, že si dítě text vybralo samo, neobstojí, odpovědnost má dospělý — je dobré vést děti přes obrazy, vytváření představového filmu — nikdy se nestylizujte do dětského projevu — u příliš krátkého textu hrozí nebezpečí, že se “nezúročí” práce, kterou mu věnujete; plocha pro sdělení je příliš krátká ...

Společný text pro závěrečné představení a hledání interpretačního klíče. Asociace.

SLOVO SYMBOL PŘIBLÍŽENÍ ODKRÝVÁNÍ VSTOUPENÍ
BÁSEŇ A JÁ *bla*

NA SLOVÍČKO

S

s paní Zinou Rýgrovou

ředitelkou Domu kultury v Trutnově

Cesta paní Ziny Rýgrové do ředitelského křesla byla poměrně přímá. V dětství i na střední škole hrála dnešní ředitelka ochotnické divadlo (v souboru se potkala i se současným úspěšným režisérem Petrem Kracíkem), věnovala se také tanci a choreografii. Po maturitě začínala jako programová referentka a dálkově při tom studovala na FF UK teorii kultury. Jak sama říká, tahle oblast jí zcela „požrala“. Není divu, že v roce 1993 vyhrála konkurs, od té doby je ředitelkou kulturního domu. Ochotnické divadlo však hraje stále, ale ne Trutnově. Protože je „Úpičačka“,

ochotníci v Úpici. Pro člověka, jdoucího si pro interview, je příjemné, že jde o dámu, která je vstřícná, kultivovaná a stále usměvavá.

Paní ředitelko, čím se podle vás trutnovský kulturní dům liší od podobných zařízení?

Určitě je naší jedinečností festival komorní hudby Trutnovský podzim. Letos už pořádáme 20. ročník. Nedávno jsme dostali dopis z ministerstva kultury, ve kterém se mimo jiné píše o tom, že jsme jediní, kdo na regionální úrovni něco podobného v takové úrovni dramaturgické i umělecké pořádá. Další naší zvláštností je, že nejsme jen zprostředkovateli dovezených pořadů, ale pořádáme řadu svých vlastních akcí. Jednou z nich budou teď na konci června Strašidláci. Jsou to akce s řadou kostýmovaných postav, s průvody. Takové akce sami vytváříme - od nápadu, scénáře až po samotnou realizaci.

Je něco, co mají trutnovští obzvláště rádi?

Je to těžké. Jsou věci, které se třeba v Jičíně třikrát vyprodají, a u nás ani jednou a naopak. Ale vím, že by nám pomohlo, kdyby tady bylo pořádné divadlo s krásným sálem. Už teď v našem sále, který není vůbec útulný, hlediště je rovné, jeviště nemá jediný funkční tah, máme na divadelní řadu 250 předplatitelů. O festivalu komorní hudby už jsem mluvila. To už je ve městě velká slavnostní událost. A pak samozřejmě táhne zábava a relaxace, populární osobnosti, lidé si chtějí odpočinout, zasmát se.

Už šestým dnem váš kulturní dům spolu s celým Trutnovem hostí Dětskou scénu. Je vaše práce pro přehlídku v něčem odlišná od organizování vašich vlastních programů?

Pro mne je určitě jiné, když si o všem do důsledků mohu rozhodnout sama. My už jsme dříve dělali nějaké „ústřední“ festivaly, třeba letní filmové školy. Takže ten postup, kdy někdo jiný je vyhlašovatel a odborný garant a my to jen organizačně zajišťujeme, už jsme zažili. Ta hlavní odlišnost je, že musím čekat na základní podklady a teprve postupně se mi odhaluje systém přehlídky. Ta už je sice sama zaběhlá, ale ne Trutnově. Musím se se vším průběžně seznamovat, zpracovat to a dál realizovat. To je alespoň pro mne určitě těžší, než když si mohu stanovit své termíny, způsoby a ty si hlídat.

Kdybyste, paní ředitelko, měla tu možnost navrhnout nějakou změnu v Dětské přehlídce, co by to bylo?

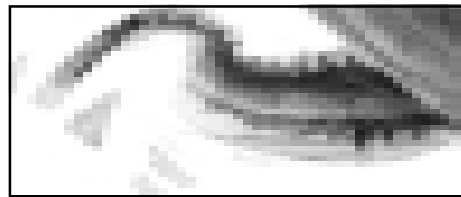
Myslím, že je škoda, že to je málo o dětech. Asi bych navrhla, aby souborů bylo méně, ale byly tu všechny společně celou dobu, aby děti viděly ostatní, aby se s nimi mohly setkat. Jako to funguje u recitátorů. Tak bych viděla přehlídku, která se jmenuje Dětská scéna. Finančně by to možná vyšlo i lépe. Takhle to spíš vypadá, že děti jsou tu jako nějaký výzkumný materiál.

Vím, že teď je ještě kolem všeho spousty práce, přesto - máte už dnes něco, co vás příjemně překvapilo?

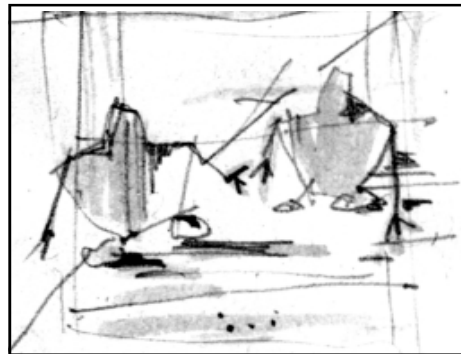
Já jsem pořád ještě v takovém běhu, pořád je ještě zařizování, organizování, finanční doučtování, drobné změny, takže pozitivní dojmy snad vyplynou později. Ale určitě už teď můžu říct, že pozitivní pro mne bylo setkání s určitými lidmi. Také některá představení mě potěšila, i když bych jich, příznám se, čekala na národní přehlídce víc.

*Ptal se a za rozhovor poděkoval
Roman*

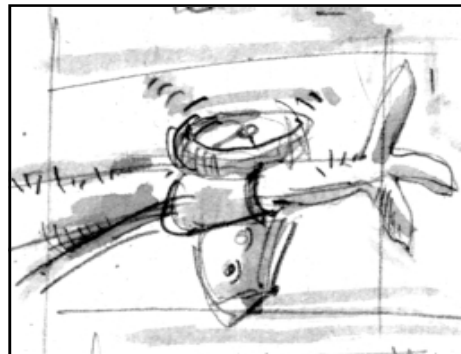
POHÁDKA PRO DRAČÍ SNY!

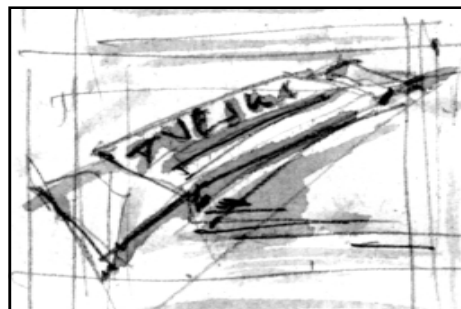
Setkání

Potkal první pižďuch druhého pižďucha a řekl: Ahoj! Druhý pižďuch řekl: Ahoj! Chvilí mlčeli, pak se první pižďuch zeptal: Jak se máš? Druhý pižďuch odpověděl: Ale to víš! Chvilí mlčeli, pak se druhý pižďuch zeptal: A co ty? Jak ty se máš? První pižďuch odpověděl: Ale to víš! Zase chvilí mlčeli a pak řekl první pižďuch: Ozvi se někdy! Druhý pižďuch řekl: Ozvu se. Zase chvilí mlčeli, až se pak první pižďuch podíval na hodinky a řekl: Musím už jít. Druhý pižďuch řekl: Tak ahoj! A ozvi se někdy! První pižďuch řekl: Ozvu se. Tak ahoj!

A pak šli oba pižďuchové zase dál svou cestou. Co myslíte, děti: ozval se první pižďuch druhému pižďuchovi? Anebo druhý prvnímu? Anebo se ozvali oba - jeden druhému? Anebo se snad neozval žádný žádnému? Kdo to uhodne, dostane žvejkačku!

STARÉ, ALE DOBŘE

Na tomto místě bychom vám rádi nabídli trochu pedagogické inspirace z bohaté studnice klasiků. Lze to brát možná jako osvěžení, možná jako pohlázení, možná jako výzvu. Nebo také jako ujištění, že v tom nejsme sami.

Co je výchova?

Výchova usiluje o rozvoj síly a citlivosti rozumu (mind = mysl, myšlení, inteligence, rozum, vědomí, paměť, starat se, hledět si, všimát si, dát si pozor). Na jedné straně výchovný proces dává jednotlivci jistou část z nahromaděných poznatků, stylu a hodnot, z nichž se skládá kultura lidu. Tím utváří podněty, vědomí a životní dráhu jedince. Ale výchova musí také rozvíjet rozumové procesy, aby jednotlivec byl s to jít dále než na cesty kultury svého sociálního světa, aby dovedl v jakékoliv skromné míře přicházet s něčím novým a tak si vytvářel vlastní vnitřní kulturu. Neboť ať znamená umění, věda, literatura, historie a geografie

ve kultuře cokoli, každý člověk musí být svým vlastním umělcem, svým vlastním historikem, svým vlastním navigátorem. Nikdo si neosvojí celou kulturu, každý prožívá jen její zlomek. Aby však byla celkem, musí si každý vytvářet vlastní verze světa, při čemž používá oně části kulturního dědictví, které si osvojil svým vlastním vzděláváním. (...) Nyní je třeba dát naše hlubší porozumění do služeb obohacení nejen společnosti, ale také jednotlivce. (...) Snažíme se vybavit dítě hlubšími, pevnějšími a jemnějšími metodami – nástroji na poznání světa a sebe. Výchova pak musí být nejen předáváním kultury, ale také procesem, který žákovi dává alternativní hlediska na svět a také posiluje jeho vůli, aby je vyzkoušel. (...) Místo odjezdu není cestovním plánem."

P.S.: „Otázka obsahu výchovy může být rozřešena jen v souvislosti s určitým názorem na podstatu vědění. (...) Jestliže si nejprve zodpovíme otázku „Co stojí za to vědět?“, pak není těžké rozlišovat, čemu stojí za to vyučovat a učit se. (...) Jediné nástroje, které můžeme dát dětem a které budou stále, i když se doba a okolnosti změní, jsou poučená síla rozumu (mind, viz výše) a uvědomělá schopnost jednat.“

(Bruner, Jerom Seymour. O poznání – essaye II. Hledání jasnosti; Co po Johnu Deweyovi. Praha, KPÚ 1965)

Schola ludus - Škola hrou po deseti letech

co se před lety jevílo jinak, co nevyšlo, případně i to kudy se vydat dál. O výroční komentář nad uplynulým desetiletím jsme požádali jednu z autorek dokumentu, doc. Evu Machkovou.

"(...) Československý loutkář je jediný časopis, který v posledních letech věnuje dramatické výchově (nejen dětskému divadlu, ale především metodice práce s dětmi) soustavnou pozornost (...) podařilo se nám dokonce vydat i některé knížky – odborné publikace, sborníky. (...) Vznikl základ odborné literatury. (...) Nepodařilo se nám vydat žádnou západní literaturu. A jsou jí ve světě celé stohy..."

Úryvek třetí

Na tři citáty mám jednu napůl špatnou, napůl dobrou zprávu, druhou dobrou a třetí špatnou.

Československý loutkář nejenže dávno není československý, ale zejména se dramatické výchově nevěnuje tak ani onak. O přehlídkách píše Amatérská scéna, ostatní tisk zřejmě nic. Zato vznikla Tvořivá dramatika, která obsáhne velkou škálu typů příspěvků - od recenzí literatury přes záznamy dílen a seminářů a výtahy ze zahraniční literatury až po zkrácené verze diplomových prací, nejnověji i samostatnou textovou přílohu. A protože „Tvořivku“ doplňuje konkrétními informacemi o akcích a publikacích Kormidlo, je to v pořádku - i když klidně by se náplň našla i pro víc čísel do roka či pro větší počet stránek. Ale instituce nic nezaručují, je nutné spoléhat, dnes jako tehdy, na konkrétní lidi, neboť jak za někdejšího Loutkářem, tak za Tvořivou dramatikou najdete konkrétního člověka - Jaroslava Provazníka!

Ta dobrá zpráva: podařilo se vydat o dost víc knížek, některé dokonce v nakladatelstvích, takže se prodávají i v některých knihkupectvích, ale poměrně hodně jich vydala ARTAMA, některé vyšly na DAMU či JAMU jako skripta. Dnes už lze říct, že nejsou jen „knížky“ ale přímo literatura oboru.

A nakonec ta špatná: zahraniční publikace do r. 1989 nevycházely proto, že měly původ na té špatné straně železné opony. Dnes nevycházejí proto, že nejsou peníze, nakladatelé nemají potuchy, co je to dramatická výchova a co z anglicky mluvících zemí by mohli vydat, a když je jim to nabídnuto, příliš nevěří. Jediným úspěchem je vydání Wayovy knihy, ale je to úspěch problematický: kniha jednak nese stopy současného nakladatelského šlendriánu (strašlivá spousta chyb, necitlivé zásahy do textu), jednak nejde příliš na odbyt, takže sotva může být povzbuzením pro další nakladatele. Zkuste se nakladatelů (například Portálu) dotazovat, navrhnout jim - a budete-li úspěšní, také si to kupte! Není-li poptávka, není ani nabídka, ale je-li nabídka dost vydatná, posiluje to i poptávku. Neboť co není, to lidé neptřebují...

Ohničkovská reminiscence pro Jakuba

NEJÍ TO TAK DÁVNO

aneb Jak jsme na tom

Schola ludus byla jednou ze zveřejněných snah po novém, k dětem vstřícnějším školství, není divu, že se svým jménem tento dokument přihlásil ke Komenskému. Dokument se stal programovým prohlášením hnutí, jež hodlalo přispět ke vstupu dramatické výchovy do českých škol. Po deseti letech je beze sporu užitečné ohlédnout se zpět a podívat se, co už je uděláno, co se podařilo,

co se před lety jevílo jinak, co nevyšlo, případně i to kudy se vydat dál. O výroční komentář nad uplynulým desetiletím jsme požádali jednu z autorek dokumentu, doc. Evu Machkovou.

L e g r á c k a

aneb Může se to stát i vám!

Pro vaše rozptýlení i protažení racionálních částí vašich hemisfér jsme připravili malou soutěž.

Na obrázku je ukryta známá a významná postava Dětské scény, zkuste ji odkryt.

(provádějte bez nároku na odměnu)

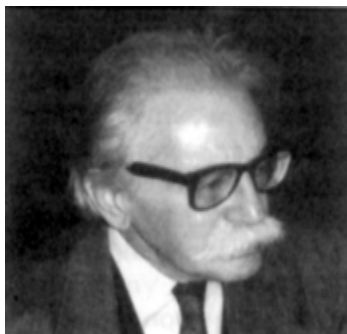
"Můj syn má mnoho originálních nápadů!"

"To jistě, zejména v pravopise."

LIŠTUJEME V ...

... regálech knihkupectví a papírnictví „Knihcentrum“ paní Tomanové.

Kniha publicisty **Jana Picka** je jedním z výrazných příspěvků k zobrazení holocaustu v Čechách. Přes příběh malého Itzika a také jeho očima autor zobrazuje vylučování Židů ze společnosti a jejich následnou deportaci do Osvětimi. Kniha je napsána prostým, ale působivým stylem, blížícím se publicistice.

„Nejedlý se do Lustigova domku nenastěhoval, ještě měl zábrany, ne ze soucitu se starým židem, ale kvůli dělníkům. Často mu jízlivě připomněli jeho dřívější a dnešní postavení, mluvili o božích mlýnech, které melou pomalu, ale jistě, o stromech, které nerostou do nebe! Tím víc si pak vyléval zlost na Lustigovi. Chodili se ho ptát, kdy konečně chcípne, jak dlouho se ještě míní roztahovat na pile, kde má zakopané peníze a zlatý poklad? A někdy chtěl radu, nevyznal se v obchodních knihách, ani v obsluze pily, jeřábů. Lustig neodpovídal. Nejedlý z něj nevpáčil ani slůvko. „

Knihu vydalo nakladatelství Primus.

BEŠTIÁRIUM

Další saň. Patří mezi prastaré bahenní draky. Režije ve slujích, ale stavi si bizarní hnízda z větví a kmenů právě v bažinatých terénech. Má vyhrtlé tělo, dlouhá netopýří křídla a v tlamě tři řady ostrých zubů. Masožravá obluda s neobyčejně zlým pronikavým pohledem. Žere veškeré lesní zvířectvo, v nouzi se živi žábami a hady. Její oči uhranou nejen běžnou kořist, ale i člověka. Vidské maso je pro ni vítanou změnou nudného jídelníčku. Od této dračice se nedočkáte ničeho dobrého. Naopak. Připojí se ke každé nekalotě. Nechá se osedlat zlými čaroději, pošly temnot, skřety. Radhání kořist trollům. Její pevná blanitá křídla ji umožňují rychlý přesun na velké vzdálenosti. Proto ji někdy využívají zlé síly jako pošla či špeha. V našich zeměpisných šířkách našťěstí nikdy nezjila. Setkat se s ni můžete (našťěstí) pouze ve fantasy literatuře.

VLASTIVĚDNÉ ROZHLEDY

Zbytky folklóru

Dodnes žije v trutnovských domácnostech dědictví místních dávných předků v podobě pokrmů.

Kulajda - polévka

Asi 200g čerstvých (očištěných a na plátky nakrájených) nebo hrstku sušených hub okořeníme drceným kmínem, osmažíme na tuku s cibulkou, podlijeme vodou, osolíme, dusíme doměkka. *(Používáme-li sušené houby, nejprve je namočíme).* Podušené houby zalijeme litrem vody, ještě krátce povaříme, přidáme 0,5 l mléka, ve kterém jsme rozmíchali 2 lžičce polohrubé mouky. Za občasného míchání vše společně povaříme. Nakonec polévku zjemníme lžičí rostlinného tuku nebo máslem.

Kyselo - hlavní jídlo

Hrst sušených hub uvařit v osolené vodě s kmínem. Jsou-li houby měkké, vmícháme 120g chlebového kvásku a necháme povařit. Na másle umícháme na cibulce 2 vejce a zavaříme s houbami. Polévku se zalijí vařené brambory. "Kerkonošský kyselo by mělo být tak hustý, aby v něm lžička stála."

Také se zde ještě dodržuje dívčí velikonoční obchůzka. O Květné neděli (týden

pokračování na straně poslední

před Božím hodem velikonočním a chlapeckou obchůzkou) navštěvují dívky s "litem" domácnosti, kde bydlí mladí muži. "Líto" je větvička vrbová nebo březová, jalovcová i jiná. Dívky "lítují" (vyplácejí) chlapce větvičkou a zpívají koledu "lítovačku":

*Líto, líto nesu
Až se celá třesu
Ráno jsem nic nesnídala
A honem jsem pospíchala
Abych něco dostala*

Za "lítovačku" se dívkám nedávají vejíčka, ale koleda "mlsná" – perníčky, cukroví, čokoláda. Současným dívkám připadá tenhle zvyk už "trapný", obcházejí spíš mladší holčičky. "Lítovačku" si ale zpívají všechny.

odajka

WANTED!

Hledáme Lukáše Staňka - žáka 5.B
ZŠ Mládežnická!
„Tvůj sešit českého jazyka je v
redakci,
Lukáši!“

HAPPY BIRTHDAY TO YOU

TI SDS (Tajná informační služba Dětské scény) zjistila, že mezi lektory, seminaristy, redaktory a pořadateli Dětské scény je pouze jediný člověk, který má v době konání přehlídky (tedy 16. - 22.6.) narozeniny.

Tímto oslavencem je seminarista Lubomír Ivánek, který se narodil před x lety právě 21.6.

Srdečně mu blahopřejeme k jeho dnešnímu jubileu, přejeme především dobré zdraví, dostatek pohody, životního elánu a taky "trochu toho pokakaného štěstíčka".

Organizační štáb DS

PS: Lubomíre, k blahopřání patří také dárek. I ten je pro Vás připraven. Předají Vám ho v recepci Národního domu.

Vyzýváme neznámou dívku na fotografii, aby se jako vítězka soutěže dostavila do redakce, kde ji čeká hodnotná cena.

UFFO HORN
UVÁDÍ!

Soutěž

Uffo Horn uvádí

Milá dítko,

čas mně vyměřený na setkání s Vámi se chýlí ke konci. Všichni se vrátíte do svých domovů, ale kam já? Odhalili jste mě, promlouvali jsme spolu, pomůžete mi i najít cestu zpátky?

Moje poslední otázka k Vám zní:
Kde stojí můj rodný dům?

Na Vaše milé odpovědi se těší Uffo Horn.

p.s.: Správnou odpověď na otázky z minulého čísla najdete v rubrice "Vlastivědné rozhledy".
Slečno G. Šimková ze Svitav, stav se v redakci.

Trutnovský skicář

CO DNES A CO ZÍTRA

středa 21. 6.

7.30 - 8.30

8.30 - 12.30

9.00 - 11.30

12.00 - 13.45

14.00 - 16.30

16.45 - 18.30

18.30 - 19.30

snídaně

semináře pro dospělé (ZUŠ, DDM, Nivy, MěÚ)

5. blok vystoupení souborů - představení pro veřejnost (kino, ND)

oběd

5. blok vystoupení souborů

Ondráš nebo Juráš? - HOP-HOP, ZUŠ Ostrov (kino)

Krysař - Vrtule, 3. ZŠ Slaný (ND)

diskuse poroty s vedoucími (ND-S)

diskusní kluby pro seminaristy (ZUŠ, MěÚ)

dětský diskusní klub (Nivy)

večeře

čtvrtek 22. 6.

7.30 - 8.30

8.30 - 12.30

snídaně

semináře pro dospělé (ZUŠ, DDM, Nivy, MěÚ)